

ว่าด้วย เพศสภาพ เสมอภาค ภราดรภาพ

คำวนร เชื้อบทา¹

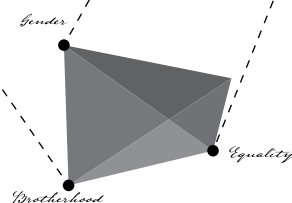

Photo from: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/cf/Mariage_pour_tous_161212-18.jpg

บทกัตย่อ

บทความนี้แสดงให้เห็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อมีการผ่านกฎหมายการสมรสเพศเดียวกันในฝรั่งเศส โดยเริ่มต้นจากการชี้ให้เห็นมุมมองหลักในเรื่องเพศซึ่งส่งผลต่อการก่อตั้งครอบครัวว่าจะต้องเป็นบุคคลที่มีเพศสรีระเป็นหญิงและชายโดยกำเนิด และได้ทบทวนกฎหมายฝรั่งเศสที่รับรองความสัมพันธ์ของคนรักเพศเดียวกันฉบับแรก ได้แก่ PACs แต่กฎหมายฉบับดังกล่าวก็ยังจำกัดสิทธิต่อคู่รักเพศเดียวกันบางประการ เช่น และการรับบุตรบุญธรรมร่วมกัน สุดท้ายจะได้สำรวจเหตุการณ์การชุมนุมประท้วงครั้งใหญ่เพื่อคัดค้านกฎหมายการสมรสของคนเพศเดียวกัน โดยประเด็นที่ถูกหยิบยกขึ้นมาคือการรับบุตรบุญธรรมของคนรักเพศเดียวกันไม่ใช่ผลประโยชน์ที่ดีที่สุดสำหรับเด็ก บทความนี้จึงต้องการให้ตระหนักว่าการสมรสมีมิติอื่นๆ ที่ซ่อนทับอยู่ มิใช่เรื่องของเพศชายและหญิงแต่เพียงอย่างเดียว

¹ นักศึกษาปริญญาโทคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Abstract

This article attempts to reveal a situation after having passed the Law concerning same-sex marriage in France. The article begins with legal ideology on family in which founded by different biological sex partners. Then, this article also reviews the first French law that recognizes same-sex relation -- Pacte de Solidarit (PACs). Although, that law still has some restrictions over the benefits for same-sex couples such as joint adoption. Finally, it explores the recent protest against the same sex marriage law. The main issue of the protest is to oppose adoption of same-sex couples that the protester claimed that it is not the best interest of children. This article needs readers realize that there are many aspects which superimpose on marital issues rather than just genders. Hence, this article wants the reader to realize that there are many aspects that superimpose on marital issues, not only gender issue alone.

บทนำ

ในวันที่ 18 พฤษภาคม 2013 ฝรั่งเศสเป็นประเทศลำดับที่ 14 ของโลกที่อนุญาตให้คู่รักเพศเดียวกันสามารถทำการสมรสกันได้ (Same-sex Marriage)² โดยแนวคิดเรื่องการสมรสในคู่รักเพศเดียวกันของฝรั่งเศสเป็นนโยบายที่ประธานาธิบดีฟร็องซัว ออลอง (Francois Holland) แห่งพรรคสังคมนิยมได้ประกาศนโยบายในขณะหาเสียงเลือกตั้งว่าจะผ่านกฎหมายให้คนเพศเดียวกันสามารถสมรสกันได้ และมีการเคลื่อนไหวทางสังคมต่างๆ ภายใต้คำขวัญว่า “การสมรสสำหรับทุกคน (Marriage pour Tout)”

หากพิจารณาการคุ้มครองในทางกฎหมายของคนรักเพศเดียวกันในฝรั่งเศสจะพบว่า ก่อนหน้าที่จะมีการผ่านกฎหมายให้คนรักเพศเดียวกัน

² “Same-sex Marriage: French Parliament Approves New Law” [Online]. Available www.bbc.co.uk/news/world-europe-22261494 (22 July 2013)

สามารถสมรสกันได้ ฝรั่งเศสมีการให้คู่รักสามารถจะจดทะเบียนความสัมพันธ์ในลักษณะที่ไม่ใช่การสมรสภายใต้กฎหมายที่ชื่อว่า Pacte de Solidarit (ต่อไปในบทความจะเรียกกฎหมายฉบับนี้ว่า PACs) โดย PACs จะไม่จำกัดว่าจะเป็นคู่รักเพศเดียวกันหรือคู่รักต่างเพศ แม้ว่าจะมีข้อจำกัดในสิทธิบางประการ เช่น สิทธิในการรับบุตรบุญธรรม และก่อนหน้าที่จะมี PACs คนรักเพศเดียวกันในประเทศฝรั่งเศสก็ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายที่จะไม่ถูกเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเพศวิถีภายใต้กฎหมายอาญา³ และกฎหมายการจ้างงาน⁴ นอกจากนี้เมื่อทำการสำรวจทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการสมรสของคนเพศเดียวกันจะพบว่าสัดส่วนของผู้ที่สนับสนุนเป็นสัดส่วนที่มากกว่าสัดส่วนของผู้ที่คัดค้าน⁵

เมื่อพิจารณาในมิติประวัติศาสตร์ของประเทศฝรั่งเศส ในการปฏิวัติประเทศในปี ค.ศ. 1789 ได้ลดอำนาจของศาสนา (Secularization) ที่มีต่อการเดินการสมรส โดยระบุให้การสมรสนั้นเป็นสัญญาทางแพ่งที่ซึ่งวางหลักอยู่บนความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ส่วนการจัดพิธีสมรสทางศาสนาให้เป็นทางเลือกส่วนบุคคลที่จะทำหรือไม่ทำก็ได้ ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากเหตุผลต่างๆ ที่ได้ยกมาข้างต้น การผ่านกฎหมายที่ยินยอมให้คู่รักเพศเดียวกันก็น่าจะก่อให้เกิดกระแสต่อต้านจากทางสังคมอย่างรุนแรง

อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงเหตุการณ์ในห้วงเวลาที่มีการถกเถียงในประเด็นที่เกี่ยวกับกฎหมายการสมรสของคนเพศเดียวกัน ก็ได้มีการชุมนุม

³ Article 225-1 Penal Code of France

⁴ Article L122-45 and L122-35 Code Du Travail of France

⁵ “Poll Shows 63 Percent of French Back Gay Marriage.” [Online]. Available www.reuters.com/article/2013/01/26/us-france-marriage-poll-idUSBRE-90P0HL20130126 (21 July 2013)

⁶ Leroy Forgeot, “Histoire Juridique de L’Homosexualité en Europe”: 1997, cited in Claudina Richards “The Legal Recognition of Same-sex Couples: The French Perspective”, in International & Comparative Law Quarterly 2002, Cambridge University Press: 2013, p 306.

ประท้วงเพื่อต่อต้านร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวภายใต้กลุ่มชื่อ “การชุมนุมสำหรับทุกคน (Le Manif pour Tout)” ซึ่งจากรายงานของแหล่งข่าวพบว่าผู้ชุมนุมเพิ่มจำนวนกลุ่มคนเพียงไม่กี่พันคนในเดือนพฤศจิกายนปี 2555 จนปัจจุบันเป็น 350,000 คน จากการประมาณการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ⁷ และภายหลังจากที่กฎหมายฉบับนี้ได้ผ่านสภาออกมาแล้ว คู่รักเพศเดียวกันและผู้สนับสนุนกำลังเฉลิมฉลองความสำเร็จกับการผ่านกฎหมายฉบับดังกล่าว เหตุการณ์ชุมนุมก็ได้ทวีความรุนแรงขึ้น มีการปะทะกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ และพบว่ามีการทำร้ายร่างกายคนที่เป็คู่รักเพศเดียวกันโดยกลุ่มคนไม่ทราบชื่อนอกจากนี้ยังมีการประกาศจากฝ่ายที่ต่อต้านอย่างรุนแรงว่าเมื่อใดก็ตามที่ฝ่ายของตนได้เป็นเสียงส่วนใหญ่ในสภานั้นจะล้มกฎหมายฉบับนี้ทันที⁸ ซึ่งจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้จึงทำให้เกิดข้อสงสัยต่อความเชื่อประการหนึ่งว่าเหตุใดประเทศที่คนทั่วไปเชื่อว่าประชาชนมีเสรีภาพมากที่สุดแห่งหนึ่งภายใต้คำขวัญที่ถูกหยิบยกมาใช้ในห้วงเวลาของการปฏิวัติที่ว่า “เสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพ (Libert, Egalit, Fraternite)” จึงเกิดการต่อต้านสำหรับการที่คนกลุ่มซึ่งมีเพศวิถีที่เป็นคนรักเพศเดียวกัน (Homosexuality) จะได้รับสิทธิในการสมรสเช่นเดียวกับกลุ่มคนที่มีเพศวิถีแบบรักต่างเพศ (Heterosexuality) โดยบทความชิ้นนี้จะทำการทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคู่รักเพศเดียวกัน เพื่อพิจารณาถึงข้อถกเถียงในประเด็นที่เกี่ยวกับสิทธิในการสถาปนาครอบครัว โดยมุ่งที่จะทำความเข้าใจในประเด็นที่ว่าข้อโต้แย้งของฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยซึ่งนำไปสู่การคัดค้านอย่างรุนแรงในประเทศฝรั่งเศส คืออะไรและมีฐานคิดเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวแบบใด

โดยบทความชิ้นนี้จะแบ่งเป็นสามส่วนอันได้แก่ ส่วนที่ หนึ่ง การเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิที่จะมีชีวิตคู่ก่อนที่จะมีการประกาศใช้กฎหมาย PACs ส่วน

⁷ Burrell Romain, “How will France be Recociled after This Nasty War over Gay Marriage?”. [Online]. Available www.guardian.co.uk/commentisfree/2013/apr/25/gay-marriage-france (22 July 2013)

⁸ Ibid

ที่สอง คือเมื่อมีการประกาศใช้ PACs กฎหมายฉบับดังกล่าวให้สิทธิอะไรและมีปัญหาอย่างไรที่ทำให้นักเคลื่อนไหวจะต้องเรียกร้องเพื่อให้ได้รับสิทธิที่จะทำการสมรส ส่วนที่สามประเด็นหลักและข้อถกเถียงของแต่ละฝ่ายที่มีต่อการสมรสในเพศเดียวกัน และส่วนสุดท้ายคือบทวิเคราะห์

อุปสรรคแห่งรักในยุค Pre-PACs

หลังจากการปฏิวัติฝรั่งเศสในปี 1789 ได้มีการลดทอนอำนาจของศาสนจักรออกจากประเด็นเรื่องการสมรส โดยทำให้การสมรสให้เป็นเรื่องของสัญญาในทางแพ่ง ซึ่งวางหลักอยู่บนความยินยอมของบุคคลสองฝ่ายตามมาตรา 146⁹ แต่กฎหมายฉบับดังกล่าวก็ไม่ได้ระบุไว้โดยตรงว่าคู่รักต่างเพศเป็นเงื่อนไขในการสมรส แต่กลับระบุในมาตราเกี่ยวกับเรื่องอายุในมาตรา 144¹⁰ ว่า ชายจะน้อยกว่าอายุสิบแปดปีบริบูรณ์ และหญิงจะน้อยกว่าอายุสิบห้าปีบริบูรณ์ไม่สามารถทำการสมรสกันได้ ประกอบกับมาตรา 75 วรรคท้าย¹¹ ซึ่งระบุว่าหากนายทะเบียนได้รับแจ้งจากแต่ละฝ่ายซึ่งได้ประกาศว่าพวกเขาทั้งหลายตกลงที่จะเป็นสามี และภรรยา กัน นายทะเบียนต้องประกาศว่าพวกเขาได้ทำการสมรสตามกฎหมายและให้นายทะเบียนจดทะเบียนดังกล่าวไว้

โดยแนวคิดหลักเรื่องการตีความเกี่ยวกับเพศของบุคคลที่ทำการสมรสต้องเป็นบุคคลที่มีเพศสรีระติดตัวตั้งแต่กำเนิด (Sex) แตกต่างกันได้รับการสนับสนุนจาก Europe Court of Human Right ดังกรณีคดี Mark Rees V. United Kingdom¹² โดยคดีมีรายละเอียดดังนี้ ผู้ร้องเป็นชาวอังกฤษเกิดใน ค.ศ. 1942 ในขณะที่เกิดเธอมีร่างกายเป็นเพศหญิง (Female Sex) และได้มีการแจ้งจดในสูติบัตรว่าเป็นเพศหญิงชื่อว่า Brenda Margaret Rees หลังจากผ่านพ้น

⁹ Article 146, Code Civil of France

¹⁰ Article 144, Ibid.

¹¹ Article 75, Ibid.

¹² Case Rees V. United Kingdom, Application No. 9532/81, European Court of Human Right.

ช่วงวัยเด็กแล้วเธอก็ได้มีพฤติกรรม และทำทางแบบผู้ชาย ในปี 1970 เธอเริ่มใช้ฮอร์โมน และเริ่มพัฒนาบุคลิกภาพแบบผู้ชาย หลังจากนั้นใน ค.ศ. 1971 เขาได้เปลี่ยนชื่อเป็นแบบผู้ชายชื่อ Mark Nicholas Alban Rees ใน ค.ศ. 1974 เธอได้ตัดสินใจแปลงเพศโดยใส่ฮอร์โมนเพศชายเข้าไปและผ่าตัดเอาอวัยวะเพศหญิงออก ใน ค.ศ. 1973 เธอเคยได้พยายามชักจูงให้รัฐสภาออกกฎหมาย Private Member's Bill เพื่อแก้ปัญหาของคนข้ามเพศ และเธอก็ล้มเหลวในการเปลี่ยนคำนำหน้าในใบสูติบัตรของเขให้เป็นเพศชาย

ในวันที่ 10 พฤศจิกายน ค.ศ. 1980 ทนายของเขาก็ได้ยื่นคำร้องตามพระราชบัญญัติการเกิดตายค.ศ. 1953 (Birth and Death Act 1953) ด้วยข้อกล่าวอ้างที่ว่าเกิดข้อผิดพลาดในการจดทะเบียน พร้อมกันนี้ได้ยกรายงานทางการแพทย์ ของ Dr. C.N. Armstrong เกี่ยวกับมิติของเพศออกมาเป็นสื่อด้านแต่ด้านที่สำคัญที่สุดได้แก่เพศทางจิตวิทยา (Psychological Sex) เนื่องจากจะเป็นตัวกำหนดกิจกรรมทางสังคม และบทบาทในชีวิตประจำวันของเขา แต่ในวันที่ 25 นายทะเบียนก็ได้ปฏิเสธคำร้องของเขา โดยให้เหตุผลว่ารายงานที่เขายกมาไม่มีน้ำหนักเพียงพอทำให้สูติบัตรของเขายังคงสภาพคำนำหน้านามของเขาว่าเป็นเพศหญิง ในขณะที่เอกสารอื่นๆ ของเขาและเพศในทางสังคมของเธอก็เป็นเพศชายหมดแล้ว

ข้อสังเกตอย่างหนึ่งคือในประเทศอังกฤษบุคคลมีสิทธิที่จะเลือกชื่อหรือคำนำหน้านามแบบใดก็ได้ที่พวกเขาหรือเธอต้องการเว้นแต่บางกรณี ส่วนการบันทึกข้อมูลเดิมใช้จัดการปัญหาเรื่องความสับสนซึ่งการเปลี่ยนแปลงชื่อเป็นประเด็นพิจารณา บุคคลส่วนใหญ่ก็จะทำเหมือนกับผู้ร้องคือเซ็นเอกสารรับรองการเปลี่ยนชื่อและยื่นไปที่สำนักงานกลางของศาลสูง เมื่อได้กระทำครบขั้นตอนชื่อใหม่จะได้รับการยอมรับในทางกฎหมาย และสามารถใช้ได้กับเอกสารสำคัญได้เช่น หนังสือเดินทางใบขับขี บัตรประกันสุขภาพเป็นต้น และในกรณีของบุคคลข้ามเพศนั้นเอกสารก็จะเป็นไปตามอัตลักษณ์ทางเพศที่พวกเขาแสดงออกมาโดยยินยอมให้พวกเขาหรือเธอเลือกคำนำหน้านามที่พวกเขาหรือเธอเห็นว่าเหมาะสมในหนังสือเดินทางได้

ส่วนคำนำหน้าชื่อในสูติบัตรจะเป็นไปตามพระราชบัญญัติปี 1953 โดยบอกเวลาเกิด ซึ่งในสูติบัตรในอังกฤษและเวลส์จะไม่ได้แสดงถึงอัตลักษณ์ในเวลาปัจจุบันแต่จะบอกถึงช่วงเวลาที่ผ่านมาเพื่อประโยชน์ในการยืนยันตัวตนของตัวพวกเขาหรือเธอเอง และเพื่อประโยชน์ในกรณีมรดก โดยกฎหมายฉบับนี้เปิดโอกาสให้สามารถทำการแก้ไขข้อผิดพลาดเช่น เวลาเกิด หรือแก้ไขในกรณีมีความคลาดเคลื่อนในข้อเท็จจริง ซึ่งกรณีหลังจะสามารถทำได้ภายในสิบสองเดือนนับแต่จดทะเบียนในการเปลี่ยนชื่อเด็ก อย่างไรก็ตามกฎหมายฉบับดังกล่าวไม่ได้ระบุถึงการกำหนดเพศเด็กไว้ในตัวกฎหมายแต่เจ้าหน้าที่ทะเบียนจะพิจารณาเพศสรีระเป็นหลัก (Biological Sex) และจะไม่มีเปลี่ยนแปลงด้วยการยกเหตุประเด็นเรื่องเพศทางจิตวิทยา (Psychological Sex) หรือแม้กระทั่งการเปลี่ยนเพศเป็นเพศตรงข้ามกับเพศสรีระซึ่งติดตัวแต่กำเนิด

ด้วยเหตุดังกล่าว Mr. Rees จึงไม่สามารถเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อในใบสูติบัตรอังกฤษ และไม่สามารถที่จะสมรสกับผู้มีเพศสรีระเป็นหญิงและนิยามตนว่าเป็นเพศหญิงภายใต้กฎหมายอังกฤษได้ เนื่องจากกฎหมายของประเทศอังกฤษให้คำนิยามการสมรสว่าเป็นการอยู่ร่วมกันโดยสมัครใจของผู้มีเพศสรีระแต่กำเนิดเป็นชายและหญิงไม่รวมถึงกลุ่มอื่นๆ และหากมีประเด็นว่าการสมรสนั้นถูกต้องหรือไม่สูติบัตรจะถูกนำมาใช้เป็นหลักฐานในการระบุเพศของผู้ที่จะทำการสมรส

หลังจากนั้นเขาจึงได้ยื่นคำร้องไปยังศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป โดยอ้างสองประเด็นคือประการแรกนั้นเขาไม่สามารถจะเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อ เขาจึงไม่สามารถจะทำการสมรสกับเพศหญิงได้ ซึ่งเป็นการละเมิดมาตรา 8 สิทธิในชีวิตส่วนตัวและครอบครัว โดยศาลตีความประเด็นนี้ว่าประเทศอังกฤษไม่ได้มีการละเมิดสิทธิดังกล่าวโดยให้เหตุผลว่า แม้กฎหมายอังกฤษจะยอมให้ประชาชนสามารถเลือกคำนำหน้านามและชื่อได้ตามต้องการแต่ไม่ได้ครอบคลุมวัตถุประสงค์มีแต่มีบางอย่างที่กฎหมายก็ยังพิจารณาว่าเขายังเป็นผู้หญิงอยู่ เช่น ประเด็นเรื่องการทำงาน ประเด็นเกี่ยวกับเงินบำนาญ และการสมรส

ในส่วนมาตรา 12 แห่งปฎิญญายุโรป ซึ่งระบุว่าชายและหญิงซึ่งอายุที่จะสามารถทำการสมรสกันต้องมีสิทธิที่จะแต่งงานและสร้างครอบครัว เมื่อพิจารณากฎหมายภายในต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิดังกล่าว ศาลให้ความเห็นว่า

“สิทธิในการสมรสเป็นการอ้างถึงการสมรสตามแบบประเพณีระหว่างบุคคลที่มีเพศสรีระติดตัวแต่กำเนิดต่างกัน (Opposite Biological Sex) และโดยตัวถ้อยคำภายใต้มาตราดังกล่าวเป็นที่ชัดเจนว่ามาตรา 12 เน้นไปที่การคุ้มครองการสมรสในฐานะสาระเบื้องต้นของการก่อตั้งครอบครัว ซึ่งการใช้สิทธิตามมาตราดังกล่าวต้องพิจารณากฎหมายภายในของรัฐที่สัญญาได้เกิดขึ้น ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปจึงยืนยันตามแนวทางการตัดสินของศาลภายในประเทศ”

ดังนั้นเมื่อแนวคิดหลักของศาลเกี่ยวกับการสมรสคือการเป็นคู่รักต่างเพศเป็นเงื่อนไขสำคัญ คู่รักเพศเดียวกันในประเทศฝรั่งเศสจึงใช้วิธีอื่นๆ เพื่อให้เกิดความคุ้มครองในทางกฎหมาย เช่นการใช้วิธีรับคู่รักที่เป็นเพศเดียวกันฝ่ายหนึ่งให้เป็นบุตรบุญธรรม เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ในทางกฎหมายโดยให้รูปแบบที่เรียกว่า การรับบุตรบุญธรรมแบบทั่วไป (Adoption Simple) โดยการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมในรูปแบบนี้ระบุไว้ในมาตรา 360¹³ ในประมวลกฎหมายแพ่งโดยจะยินยอมให้บุคคลสามารถรับบุคคลอื่นเป็นบุตรบุญธรรมได้โดยไม่พิจารณาอายุของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม และหากบุคคลอายุเกินกว่าสิบสามปีสามารถให้ความยินยอมเป็นการส่วนตัวได้ โดยจะมีคณะกรรมการที่เรียกว่า Tribunal de Grande เป็นผู้มีอำนาจในการอนุญาตหรือไม่โดยจะพิจารณาคุณสมบัติและหลักฐานต่างๆ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นที่แน่ใจว่าการรับบุตรบุญธรรมครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมมากที่สุด¹⁴ ซึ่งก็เคยมีกรณีที่

¹³ Article 360 Code Civil of France

¹⁴ Article 353 Code Civil of France

Tribunal de Grande เคยปฏิเสธคำร้องในการที่ผู้ชายคนหนึ่งจะรับผู้ชายอีกคนเป็นบุตรอันเนื่องมาจากเป็นที่สงสัยและเชื่อได้ว่าทั้งสองมีพฤติกรรมทางเพศเป็นคู่รักเพศเดียวกันโดยศาลให้เหตุผลว่าการรับบุตรบุญธรรมนั้นไม่ได้เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ถูกรับบุตรบุญธรรม นอกจากนี้ยังให้เหตุผลต่อไปว่าการกระทำดังกล่าวไม่ได้เป็นไปเพื่อเป้าหมายของสถาบันดังกล่าว¹⁵

นอกจากนี้ยังมีความพยายามอื่นในการทำให้คู่รักเพศเดียวกันได้รับสิทธิในทางกฎหมายเช่นรับรองความสัมพันธ์ของคู่รักเพศเดียวกันในระดับเมือง โดยนายกเทศมนตรีในบางพื้นที่มีการใช้อำนาจในทางปกครองในการกำหนดใบรับรองการอยู่ร่วมกัน (Certificats de Vie Commune หรือ Cernicats de Conbunage)¹⁶ ซึ่งจะได้ให้คู่รักเพศเดียวกันเกิดสิทธิบางอย่าง แต่อย่างไรก็ตามศาลฎีกา (Court de Cassation) ก็ได้มีคำตัดสินซึ่งเป็นการให้คำนิยามคำว่า “การอยู่ร่วมกัน” จากคดี Velela v. Weil ว่าสิทธิในทางกฎหมายที่เกิดจากการอาศัยอยู่ร่วมกันออกมาว่าคู่รักที่เป็นเพศเดียวกันจะไม่ได้รับการคุ้มครองในทางกฎหมายในลักษณะที่คู่รักต่างเพศที่อาศัยอยู่ร่วมกันได้รับ¹⁷

จากกรณีต่างๆ ที่ได้ยกมาจะทำให้เห็นถึงความพยายามของคู่รักซึ่งมีเพศวิถีแบบคนรักเพศเดียวกันที่จะทำให้พวกเขาหรือเธอมีตัวตนภายใต้กฎหมาย และยังทำให้เห็นถึงฐานคิดเกี่ยวกับประเด็นเรื่องการก่อตั้งครอบครัว ว่าจะต้องเกิดจากคู่รักที่เป็นคู่รักต่างเพศเท่านั้น และในส่วนต่อไปจะพิจารณากฎหมายฉบับที่สำคัญฉบับหนึ่งของประเทศฝรั่งเศสที่รับรองสิทธิของคู่รักเพศเดียวกันอย่างเป็นทางการโดยกฎหมายดังกล่าว

¹⁵ Claudin Richards, “The Legal Recognition of Same-sex Marriage- The French Perspective” International & Comparative Law Quarterly, Cambridge University Press: 2013, p 309.

¹⁶ Ibid., p. 314

¹⁷ Case Velela v. Weil Cited in Borrillo Danail, “Who is Breaking with Tradition? The Legal Recognition of Same-Sex Partnership in France Question of Modernity” Yale Journal and Feminist : 2005, p 90.

คือกฎหมายที่มีชื่อว่า PACs

ความสัมพันธ์ในฐานะคู่ชีวิตภายใต้ PACs

PACs เป็นกฎหมายฉบับแรกในระดับรัฐของฝรั่งเศสซึ่งยินยอมรับในสิทธิในทางกฎหมายของคู่รักที่เป็นเพศเดียวกันให้สามารถจดทะเบียนยืนยันว่าพวกเขา/เธอ ได้อาศัยภายใต้ชายคาาร่วมกัน ในห้วงเวลาดังกล่าวกฎหมายฉบับนี้ทำให้เกิดข้อขัดแย้งกันอย่างรุนแรงในรัฐสภาของประเทศฝรั่งเศส แม้ภายหลังเมื่อกฎหมายฉบับนี้ได้รับการรับรองโดยรัฐสภาก็มีการรวมกลุ่มของสมาชิกที่ไม่เห็นด้วยร่วมมือกันเพื่อยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญว่ากฎหมายฉบับนี้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ จนกระทั่งในวันที่ 15 พฤศจิกายน ค.ศ.1999 กฎหมายฉบับนี้ก็ได้มีการบังคับใช้อย่างเป็นทางการในสมัยประธานาธิบดี ชาร์ค ชีรัก (Jaques Chirac)¹⁸

โดยลักษณะของกฎหมายฉบับนี้คือ จะเน้นไปที่บุคคลที่อาศัยร่วมกันไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตามซึ่งได้แบ่งที่อยู่อาศัยร่วมกัน¹⁹ โดยบุคคลจะมีสัญญาฉบับหนึ่งซึ่งพวกเขามีอิสระที่จะก่อร่างชีวิตาร่วมกัน สัญญาดังกล่าวจะระบุว่าทั้งคู่จะผูกพันกันด้วยเพียงเท่าที่ PACs กำหนด หรือว่ากำหนดรายละเอียดอย่างอื่นเพิ่มเติมก็ได้ ซึ่งผลในทางกฎหมายจะทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิในการอุปการะเลี้ยงดูกัน แต่ไม่ได้ เคร่งครัดเหมือนกรณีการสมรส คือผู้ที่จดทะเบียนนั้นสามารถเลือกได้ว่าจะช่วยเหลือกันด้านใดบ้าง²⁰ สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สินร่วมกันตามประมวลกฎหมายแพ่ง²¹ การจดทะเบียน PACs จะทำให้เกิดสิทธิทางสวัสดิการสังคมในมิติต่างๆ เช่น กรณีของประกันสังคม คู่ชีวิตที่ได้จดทะเบียนจะได้รับสิทธิ

¹⁸ Claudin Richards, Ibid., p. 315

¹⁹ Art 515-3 ,Code Civil of France

²⁰ Art 515-4 , Ibid.

²¹ Art 515-5 , Ibid.

ทางประกันสังคมโดยไม่ชักช้า²² หากว่าคู่ชีวิตฝ่ายหนึ่งได้อยู่ในระบบสวัสดิการดังกล่าว PACs เป็นเงื่อนไขข้อหนึ่งที่จะทำให้ได้รับอนุญาตให้พำนักในประเทศฝรั่งเศสได้สำหรับคู่จดทะเบียนฝ่ายหนึ่งซึ่งไม่ใช่คนฝรั่งเศส²³ และในส่วนของกรณีการสิ้นสุดความสัมพันธ์ภายใต้ PACs จะเกิดขึ้นได้ 2 วิธีคือโดยการประกาศของทั้งสองฝ่าย และโดยการตัดสินใจฝ่ายเดียวซึ่งในกรณีดังกล่าวสัญญาจะสิ้นสุดเมื่อมีสิ่งการแจ้งเตือนไปให้คู่ชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งโดยการสิ้นสุดจะมีผลนับไปอีกสามเดือนนับแต่มีการแจ้งเตือนดังกล่าว²⁴

อย่างไรก็ตามแม้ว่าการจดทะเบียน PACs จะให้สิทธิในการคุ้มครองในทางกฎหมายต่างๆ แก่คู่รักเพศเดียวกันอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน แต่กฎหมายฉบับนี้ในแง่การปฏิบัติก็ยังไม่ได้ให้สิทธิที่เท่าเทียมกันกับคู่รักที่ทำการสมรสกัน เช่นในกรณีที่คู่ชีวิตฝ่ายหนึ่งเสียชีวิต คู่ชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งสามารถลางานมาร่วมงานศพได้สองวัน ในขณะที่คู่รักต่างเพศนั้นลาได้ 4 วัน²⁵ หรือกรณีการสมรสจะเป็นเงื่อนไขทำให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งได้รับสัญชาติหากได้ไปแจ้งที่ธุรการของศาลในพื้นที่ซึ่งคู่สมรสได้อาศัยร่วมกันมาภายหลังหนึ่งปีแล้ว แต่คู่รักที่ได้จดทะเบียน PACs นั้น ได้เพียงสิทธิในการอาศัยในประเทศฝรั่งเศส²⁶ แม้แต่ประเด็นเรื่องการรับบุตรบุญธรรม คู่ชีวิตที่ได้จด PACs ก็ไม่สามารถที่จะรับบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ หรือจดทะเบียนรับบุตรของคู่ชีวิตฝ่ายหนึ่งเป็นบุตรบุญธรรมร่วมได้ และไม่สามารถเข้าถึงบริการในทางการแพทย์เพื่อช่วยเหลือในการมีบุตรได้²⁷ นอกจากนี้ก็ไม่ได้รวมถึงการเป็นทายาทโดยธรรมและการได้รับบำนาญเลี้ยงชีพของอีกฝ่าย จะเห็นได้ภายใต้ข้อจำกัดและความไม่เท่าเทียมกันดังกล่าว อาจสะท้อนให้เห็นสถานะที่ต่ำกว่าของความสัมพันธ์

²² Art L161-14 para 1 Code de la sécurité sociale.

²³ Ibid

²⁴ Art 515-7 Code Civil of France

²⁵ Art L226-1 para 2 Code du travail.

²⁶ Arts 21-2 and 26-1 and 515-3 Code civil.

²⁷ Art L 152-2 Code de La Santé Publique

แบบคู่รักเพศเดียวกันภายใต้กฎหมายเช่นนี้ได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเมื่อแบ่งความสัมพันธ์ต่างๆ ของคนที่มาอยู่ร่วมกันออกเป็นชั้นๆ (Conjugal Hierarchy) เราจะพบว่าการสมรส²⁸ อยู่บนยอดของการความสัมพันธ์ที่กฎหมายรับรองในลักษณะต่างๆ กล่าวคือได้รับสิทธิและการคุ้มครองที่มากกว่าการรับรองสิทธิในความสัมพันธ์แบบอื่นๆ และภายใต้ช่วงชั้นดังกล่าวนี้ได้แสดงถึงฐานคิดซึ่งทำหน้าที่สนับสนุนการให้เหตุผลในทางการเมือง (Political Justification) การวิเคราะห์ช่วงชั้นดังกล่าวจำเป็นต้องพิจารณาที่ฐานคิดซึ่งถูกนำมาใช้ในแบ่งช่วงชั้นนั้นคือเพศวิถี ซึ่งจะพบว่าแท้ที่จริงแล้วข้อโต้แย้งเกี่ยวกับความชอบธรรมของการสมรสในเพศเดียวกัน ได้วางรากฐานบนหลักที่ว่า เพศวิถีของคนรักต่างเพศและเพศวิถีของคนรักร่วมเพศเดียวกันนั้นมีคุณค่าที่แตกต่างกัน เมื่อเหตุผลในทางการเมืองเริ่มจากฐานคิดดังกล่าว สิทธิในการแต่งงานก็สามารถเข้าถึงได้เพียงปฏิบัติการทางเพศที่มีลักษณะจำเพาะเจาะจง (Sexual Practice) เฉพาะเพศวิถีของคนรักต่างเพศ อันสะท้อนให้เห็นว่าอันที่จริงแล้วการแบ่งลำดับชั้นในความสัมพันธ์ที่ของรูปแบบการใช้ชีวิตร่วมกันก็เป็นไปในทางเดียวกันกับแบ่งช่วงชั้นในเพศวิถี (Sexual Hierarchy) ซึ่งภายใต้ช่วงชั้นดังกล่าวเพศวิถีแบบคู่รักต่างเพศจึงมีความชอบธรรมที่สุด²⁹ ดังนั้นจึงไม่อาจกล่าวได้ว่าการจดทะเบียนคู่ชีวิตภายใต้ PACs เป็นทางออกที่ดีที่สุดสำหรับคู่รักเพศเดียวกันในการแสวงหาความเท่าเทียม

จากPACs สู่ Le Mariage aux Couples de Personnes de Même Sexe (Same-Sex Marriage)

การทำทนายต่อแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องสมรสในประเทศฝรั่งเศสครั้งแรกในวันที่ 5 มิถุนายน ค.ศ.2004 โดยผู้สมัครชิงตำแหน่งประธานาธิบดีจาก

²⁸ ในห้วงเวลาดังกล่าวนั้นการสมรสในประเทศฝรั่งเศสยังคงจำกัดไว้ให้กับคู่รักต่างเพศเท่านั้น

²⁹ Borrillo Danail, "Who is Breaking with Tradition? The Legal Recognition of Same-Sex Partnership in France Question of Modernity, Yale Journal and Feminist : 2005, p 92.

พรรค Green คือนาย Nol Mamre ซึ่งได้จัดพิธีแต่งงานให้กับผู้ชายสองคนชื่อ Bertrand Charpentier และ Stphane Chapin โดยการตีความว่า เนื่องจากในกฎหมายแพ่งไม่ได้กำหนดว่าการสมรสจะต้องกระทำโดยชายและหญิงเท่านั้น เพราะมาตรา 144 ประมวลกฎหมายแพ่งกำหนดเพียงอายุของชายและหญิงที่จะสามารถทำการสมรสกันเท่านั้น แต่ไม่ได้กำหนดว่าหากเป็นผู้ชายสองคนหรือผู้หญิงสองคนจะไม่สามารถทำการสมรสกันได้ ซึ่งการกระทำของนาย Nol Mamre มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการถกเถียงกันในประเด็นดังกล่าวอย่างจริงจัง และบังคับให้นักการเมืองของประเทศฝรั่งเศสต้องออกมาแสดงความเห็นต่อเรื่องดังกล่าว ซึ่งก็ส่งผลให้เกิดการถกเถียงกันอย่างน่าสนใจ ผลที่ตามมาทำให้นาย Mamre's gesture รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมก็ให้ความเห็นว่าการสมรสของคนเพศเดียวกัน จะต้องถูกพิจารณาให้ตกเป็นโมฆะ และขอให้ศาลใช้อำนาจแทรกแซงเพื่อยุติคดีดังกล่าว³⁰ หลังจากนั้นในวันที่ 27 กรกฎาคม ค.ศ.2004 ศาลก็ได้ตัดสินให้การสมรสดังกล่าวตกเป็นโมฆะ³¹ พนักงานอัยการให้ความเห็นว่าการเป็นสามีภรรยาที่ชอบด้วยกฎหมายจำเป็นต้องใช้กับบุคคลที่เพศสรีระที่แตกต่างกัน ผู้พิพากษาในคดีดังกล่าวก็เห็นด้วยกับความเห็นและมีคำตัดสินว่า "การตัดสินนี้จะส่งผลไปถึงหน้าที่ของการสมรสซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะถูกพิจารณาว่าเป็นจุดเริ่มต้นของครอบครัว"³²

ฝรั่งเศสได้ผ่านกฎหมายให้คนรักเพศเดียวกันสามารถแต่งงานกันได้ ในวันที่ 18 พฤษภาคม ค.ศ.2013 โดยการอนุญาตให้คนรักเพศเดียวกันสามารถทำการสมรสได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายอย่างมากในฝรั่งเศส โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของกฎหมายครอบครัว มีการเปลี่ยนถ้อยคำในตัวบทและเพิ่มเติมบางมาตรา เช่น มีการเพิ่มเติมคำจำกัดความการสมรสให้เปิดกว้างและชัดเจนมากขึ้นเช่น มาตรา 143 ให้ความหมายของการสมรสว่าเป็น

³⁰ Ibid p. 94-95

³¹ T.G.I. Bordeaux, 1e ch. civ., July 27, 2004 (unpublished)

³² Ibid.

สัญญาที่เกิดขึ้นโดยคนสองคนไม่ว่าจะเป็นเพศเดียวกัน หรือต่างเพศกัน³³ หรือตัวบทใดที่มีการกำหนดให้เพศเป็นเงื่อนไขสำคัญในการจดทะเบียนสมรสดังเคยกำหนดในมาตรา 144 ในกฎหมายครอบครัวซึ่งกำหนดในประเด็นอายุของชายและหญิงก็ตัดคำบังคับออก³⁴ ยิ่งไปกว่านั้นการผ่านกฎหมายฉบับดังกล่าวส่งผลให้คู่รักที่เป็นเพศเดียวกันเกิดสิทธิในการรับบุตรบุญธรรมร่วมกัน เช่น กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้เพิ่มเติมกฎหมายแพ่งมาตรา 360 ให้เด็กที่ก่อนหน้านี้เป็นบุตรบุญธรรมของฝ่ายหนึ่งแล้ว ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการรับบุตรแบบทั่วไป หรือแบบเต็มที่สามารถจะถูกรับเป็นบุตรบุญธรรมอีกครั้งโดยคู่สมรสของอีกฝ่ายหนึ่งในรูปแบบทั่วไป³⁵ หรืออีกกรณีการเพิ่มเติมมาตรา 374-1 วรรค 2 ซึ่งเดิมได้กำหนดเพียงว่าหากเกิดกรณีที่ความเป็นอยู่ของเด็กเป็นประเด็นพิจารณา ศาลจะต้องเป็นผู้กำหนดรายละเอียดว่าเด็กกับบุคคลที่สามมีความสัมพันธ์หรือไม่ จะต้องเพิ่มรายละเอียดเพิ่มเติมไปว่า ในกรณีที่บุคคลที่สามนั้นได้เข้ามาพำนักอย่างถาวรกับเขา/เธอร่วมกันกับผู้ปกครองของเขา/เธอคนใดคนหนึ่ง หากว่าบุคคลที่สามได้ให้การศึกษา ให้การดูแล มีอำนาจในการดูแลแทนผู้ปกครอง และผูกพันกับเขา/เธอในแง่ของความรู้สึก³⁶ นอกจากนี้การอนุญาตให้คนรักเพศเดียวกันสมรสกันได้ ก็ทำให้พวกเขา/เธอ มีสิทธิที่เท่าเทียมทุกประการในทางกฎหมายกับคู่สมรสที่เป็นคู่รักต่างเพศ และเพิ่มเติมสิทธิที่ขาดหายหากพวกเขา/เธอจดทะเบียนการใช้ชีวิตร่วมกันภายใต้ PACs

อย่างไรก็ตามการอนุญาตให้คู่รักเพศเดียวกันสามารถทำการสมรสกันได้ทำให้เกิดผลสะท้อนที่คาดไม่ถึง เกิดการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมประท้วงเพื่อคัดค้านกฎหมายฉบับดังกล่าวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและมีการทำร้ายร่างกายคนรักเพศเดียวกันมากขึ้นในประเทศฝรั่งเศส เช่นในกรณีของ Wilfred de

³³ LOI n° 2013-404 du 17 mai 2013 - Article 1

³⁴ Ibid.

³⁵ LOI n° 2013-404 du 17 mai 2013 - article 8

³⁶ Ibid., Art. 9

Bruijn ซึ่งถูกทำร้ายร่างกายขณะที่เดินทางกลับบ้านไปพร้อมกับคู่รักของเขา ซึ่งได้มีการเผยแพร่ภาพหลังจากที่เขาถูกทำร้ายทั่วไปในสังคมออนไลน์³⁷ จนนำมาสู่คำถามประการหนึ่งว่าระดับของการยอมรับของประเทศฝรั่งเศสแท้ที่จริงแล้วอยู่ที่จุดใด³⁸ ยิ่งไปกว่านั้นเกิดการรวมกลุ่มผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับกฎหมายการสมรสของคนเพศเดียวกันภายใต้แนวทางการเคลื่อนไหวหลักที่ชื่อ Manif Pour Tout (March for All) ผู้ที่ชุมนุมโดยส่วนใหญ่ประกอบด้วย กลุ่มคาทอลิก ผู้ที่สนับสนุนกลุ่มอนุรักษ์นิยม กลุ่มผู้เข้าร่วมการคัดค้านภายใต้แผนดังกล่าวนี้ให้เหตุผลที่น่าสนใจประการหนึ่งว่า พวกเขาไม่ได้ต่อต้านความสัมพันธ์ของคนรักเพศเดียวกัน (Same-sex Relation) หากแต่พวกเขาต่อต้านการสมรสของคนรักเพศเดียวกัน (Same-Sex Marriage)³⁹ แต่ประเด็นหนึ่งที่ถูกหยิบยกขึ้นมาจากผู้ต่อต้านและเป็นประเด็นใหญ่คือ การรับบุตรบุญธรรมของคนรักเพศเดียวกันซึ่งทำให้เห็นว่า การแต่งงานจริงๆ แล้วมีมิติอื่นๆ ที่ทับซ้อนกันมากกว่าการอนุญาตให้คนสองคนสมรสกัน

มีคดีซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นวิถีคิดของศาลฝรั่งเศสที่มีต่อคู่รักเพศเดียวกันในการรับบุตรบุญธรรม คดีดังกล่าวเกี่ยวกับการปฏิเสธการรับบุตรบุญธรรมร่วมกันของคู่รักเพศเดียวกันและเรื่องได้ขึ้นสู่ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้แก่ คดี Gas และ Dubois V. France⁴⁰ มีเนื้อหาดังต่อไปนี้ ข้อเท็จจริง Valrie Gas และ Natalie Dubois สัญชาติฝรั่งเศสพวกเธอเป็นคู่รักหญิงรักหญิง ทั้งคู่ได้อาศัยอยู่ร่วมกันตั้งแต่ปี 1989 ในปี 2000 Natalie Dubois ได้ให้กำเนิดลูกสาวในเมืองเบลเยียมโดยการผ่านการบริจาคเชื้ออสุจิ ทำให้บุตรสาวของ

³⁷ “Anti-Gay Marriage Rally Keeps Debate Alive in France” [Online]. Available www.channel4.com/news/anti-gay-marriage-rally-keeps-debate-alive-in-france (22 July 2013)

³⁸ “Understanding France’s Marriage Battle”, [Online]. Available www.usnews.com/opinion/blogs/world-report/2013/07/09/frances-politicization-of-gay-marriage-and-gay-adoption (22 July 2013)

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Case Gas and Dubois V. France, Application no. 25951/07, European Court of Human Right.

เธอไม่ได้มีความสัมพันธ์ในทางกฎหมายกับพ่อของเด็กซึ่งเป็นผู้บริจาคเชื้ออสุจิ เด็กคนดังกล่าวได้อาศัยในบ้านที่ผู้ยื่นคำร้องทั้งสองได้เป็นเจ้าของร่วมกัน (Shared Home) ในวันที่ 22 กันยายน ใน ค.ศ.2000 ชื่อของเธอก็ได้เข้ามาสู่ข้อมูลสำมะโนมีประชากรของประเทศฝรั่งเศสโดยมี Natalie Dubois เป็นมารดาที่ชอบด้วยกฎหมายแต่เพียงผู้เดียว 15 เมษายน ค.ศ.2002 ผู้ยื่นคำร้องทั้งสองคนก็ได้จดทะเบียนคู่อภิเษก (Civil Partnership) และ 3 มีนาคม ค.ศ.2006 Valrie Gas ได้ยื่นคำร้องไปยัง Tribunal de Grande เพื่อรับบุตรของคู่อภิเษกอีกฝ่ายหนึ่งเป็นบุตรบุญธรรม หลังจากที่คู่อภิเษกของเธอได้ให้ความยินยอม ต่อมาคำร้องของเธอได้ถูกปฏิเสธโดยพนักงานอัยการโดยมาตรา 365 ประมวลกฎหมายแพ่ง⁴¹ซึ่งระบุว่า

“สิทธิต่างอันเกี่ยวเนื่องกับหน้าที่ของผู้ปกครองนั้นจะเป็นของผู้รับบุตรบุญธรรมแต่เพียงผู้เดียว โดยสิทธิดังกล่าวได้แก่สิทธิที่จะให้ความยินยอมในการทำการสมรสของบุตรบุญธรรม เว้นแต่ผู้รับบุตรบุญธรรมจะได้ทำการสมรสกับบิดาหรือมารดาของบุตรบุญธรรมนั้นโดยในกรณีดังกล่าวนั้นจะทำให้ผู้รับบุตรบุญธรรมและคู่สมรสมีอำนาจในการปกครองร่วมกัน แต่คู่สมรสดังกล่าวยังคงต้องใช้อำนาจเพียงลำพังหากคู่สมรสมิได้แจ้งต่อเจ้าหน้าที่ของ Tribunal de Grande เพื่อสามารถใช้อำนาจปกครองร่วมกันได้”

ต่อมาในวันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ.2006 Tribunal de Grande ได้พิจารณาเงื่อนไขในทางกฎหมายแล้วเห็นว่าแม้ว่าเงื่อนไขในทางกฎหมายครบถ้วนแล้วและได้แสดงให้เห็นแล้วว่าผู้ยื่นคำร้องได้ร่วมกันเลี้ยงดูบุตร และได้ให้การดูแลลูกสาว แต่ศาลก็ปฏิเสธคำร้องโดยฐานคิดที่ว่า คำร้องขอรับบุตรบุญธรรมจะทำให้เกิดการบังคับใช้ที่ขัดกับเจตนาของผู้ยื่นคำร้องและประโยชน์ของเด็ก โดยการเปลี่ยนความรับผิดชอบในฐานะผู้ปกครองไปสู่ผู้รับบุตรบุญธรรมและพหุสิทธิในความสัมพันธ์ของมารดากับบุตร และเมื่อพวกเขาได้ยื่นอุทธรณ์ไปจนถึงศาลสูง ศาลสูงก็ปฏิเสธการยื่นอุทธรณ์ของพวกเขา เมื่อพวกเขายื่นฟ้อง

ต่อศาลรัฐธรรมนูญ ศาลก็มีคำตัดสินว่าสิทธิในครอบครัวที่ได้รับการคุ้มครองโดยศาลรัฐธรรมนูญ ไม่ได้หมายถึงสิทธิที่จะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในการรับบุตรบุญธรรมระหว่างคู่อภิเษกของผู้ปกครองกับตัวเด็ก และศาลรัฐธรรมนูญได้ตั้งข้อสังเกตว่าตัวกฎหมายได้ถูกเลือกอย่างตั้งใจในการที่จะจำกัดสิทธิในการรับบุตรบุญธรรมแบบทั่วไป (Adoption Simple) เฉพาะคู่สมรสเท่านั้น

หลังจากนั้นพวกเขาได้ยื่นคำร้องต่อไปยังศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปซึ่งศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปว่าพวกเขาถูกเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากวิถีทางเพศ (Sexual Orientation) เนื่องจากไม่มีมาตรการในทางกฎหมายที่อนุญาตให้คู่รักเพศเดียวกันสามารถรับบุตร หรือบุตรบุญธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งได้ เมื่อพิจารณามาตรา 14 ของอนุสัญญา⁴² ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิในสิทธิความเป็นส่วนตัวและสิทธิในครอบครัว ภายหลังศาลก็มีคำตัดสินยืนยันตามศาลภายในประเทศโดยให้ความเห็นว่า

“การยินยอมให้มีการจดทะเบียนร่วมกันในการรับบุตรบุญธรรมนั้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิทธิในความเป็นผู้ปกครองไปสู่การเป็นผู้รับบุตรบุญธรรมซึ่งอาจไม่ใช่ประโยชน์ที่ดีที่สุดของเด็ก (Best Interests of Children) และเมื่อพิจารณามาตรา 365 ของประมวลกฎหมายแพ่งจะเห็นว่า ได้ระบุให้อำนาจในฐานะผู้ปกครองร่วมกันสำหรับกรณีการรับบุตรบุญธรรมกรณีทั่วไป จะต้องเป็นกรณีที่ทั้งคู่เป็นคู่สมรสกัน ซึ่งผู้ยื่นคำร้องทั้งสองคนไม่อาจทำได้เนื่องจากทั้งคู่ไม่สามารถจะทำการสมรสกันได้ภายใต้กฎหมายฝรั่งเศส การกระทำของฝรั่งเศสจึงไม่เป็นการละเมิดต่ออนุสัญญายุโรป”

จากคดีดังกล่าวนี้จะทำให้เห็นประเด็นที่น่าสนใจว่ามุมมองของศาลเกี่ยวกับการเป็นครอบครัวที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่เด็กที่จะมาเป็นบุตรบุญธรรมที่สุด จะต้องเป็นครอบครัวแบบคู่รักต่างเพศซึ่งได้ทำการสมรสกันภายใต้กฎหมาย ดังนั้นเมื่อครอบครัวแบบคู่รักเพศเดียวกันนั้นไม่สามารถจะทำการสมรสกันได้จึงทำให้เกิดข้อสันนิษฐานประการหนึ่ง

⁴¹ Art 365 Civil Code of France

⁴² Article 14 European Human Right Convention

ว่าไม่ควรจะเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์และเหมาะสมกับเด็ก ซึ่งประเด็นดังกล่าวกลุ่มคัดค้าน Manif pour Tout ก็ได้ชูประเด็นเรื่องสิทธิของเด็กในการรับบุตรบุญธรรมโดยให้เหตุผลว่าการรับบุตรบุญธรรมโดยคู่สมรสในความหมายของคู่รักต่างเพศนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ที่ไม่แตกต่างกับคู่สามีภรรยาที่ให้กำเนิด และการรับบุตรบุญธรรมนั้นเป็นวิธีการที่จะมอบครอบครัวให้กับเด็กไม่ใช่การมอบเด็กให้กับผู้ใหญ่ไม่ว่าเขาจะเป็นใครจะเป็นคู่รักต่างเพศหรือเพศเดียวกัน⁴³ อย่างไรก็ตามผลของการเลี้ยงดูโดยคนรักเพศเดียวกันในฝรั่งเศสก็ยังไม่ชัดเจนว่าส่งผลอย่างไร⁴⁴

ประเด็นต่อมาที่กลุ่มคาทอลิกออกมาต่อต้านกฎหมายฉบับดังกล่าวได้ออกมาให้ข้อมูลว่าจะพยายามล้มล้างกฎหมายดังกล่าวโดยจะปรับเปลี่ยนรัฐธรรมนูญให้กำหนดให้การสมรสนั้นจะต้องเป็นไปโดยชายและหญิงเท่านั้นและจำต้องพิจารณาสิทธิของเด็กตามอนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติว่าเด็กมีสิทธิที่จะได้รู้ถึงตัวและได้รับการดูแลโดยบิดามารดา⁴⁵

แต่ในขณะเดียวกันแม้ว่าหลายประเทศมีการอนุญาตให้คู่รักเพศเดียวกันสามารถจะสมรสกันตามกฎหมายได้ แต่ความอดทนอดกลั้น (Tolerance) ของแต่ละประเทศก็มีข้อแตกต่างกันไปโดยงานศึกษาของ Sarah K. Mazzochi⁴⁶ ซึ่งได้พิจารณาสถานการณ์ทั่วโลกเพื่อสรุปสาเหตุที่ทำให้เรื่องการสมรสใน

⁴³ "The Heart of The Matter", [Online] Available www.lamanifpourtout.fr/en/why/the-heart-of-the-matter (22 July 2013)

⁴⁴ Louis DeSerres, "Report on the Family and the Rights of Children: Executive Summary, French National Assembly" (Mar. 8, 2006), http://www.vtmarrriage.org/resources/french_rpt_summary.pdf, cited in Sarah K. Mazzochi The Great "Debate: Lessons to Be Learned from An International Comparative Analysis on Same-sex Marriage", Roger Williams University Law Review : Fall 2010, p. 590

⁴⁵ "Keep Up Battle against Same-sex Marriage , Urges Catholic Leader" [Online]. Available www.catholicherald.co.uk/news/2013/06/10/french-catholic-leader-calls-for-continued-opposition-to-same-sex-marriage/ (22 July 2013)

⁴⁶ Sarah K. Mazzochi The Great "Debate: Lessons to Be Learned from An International Comparative Analysis on Same-sex Marriage", Roger Williams University Law Review : Fall 2010, p. 605

เพศเดียวกันเป็นที่ยอมรับในบางพื้นที่แต่กลับไม่เป็นที่ยอมรับในอีกหลายพื้นที่ โดยสาเหตุดังกล่าวได้แก่ การกลายเป็นเมือง (Urbanization) อำนาจทางศาสนา (Religion) และการต่อต้านความเป็นตะวันตก (Anti-Westernism)

ซึ่งในกรณีของประเทศฝรั่งเศส แม้ว่าที่ผ่านมาจะมีการคุ้มครองสิทธิบางประการ เช่น การคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายแรงงาน แต่ก็จะมีการไม่ให้สิทธิในบางประเด็น เช่น ไม่ยินยอมให้จดทะเบียนสมรส หรือรับบุตรบุญธรรม Mazzochi ได้วิเคราะห์ว่าในรัฐที่มีการเชื่อมโยงของศาสนาเข้ากับประเด็นทางการเมืองเช่นในกรณีของประเทศฝรั่งเศส เมื่อมีการยินยอมให้มีการจดทะเบียนสมรสของคนรักเพศเดียวกันในฝรั่งเศสจึงส่งผลต่อผู้ที่คัดค้านอย่างคาดไม่ถึงถึง

บทวิเคราะห์

จากเหตุการณ์การชุมนุมประท้วงในครั้งใหญ่ต่อประเด็นเรื่องการสมรสในเพศเดียวกันของประเทศฝรั่งเศสซึ่งเป็นประเทศที่โดยทั่วไปแล้วเชื่อกันว่าเป็นประเทศที่มีเสรีภาพทางเพศมากที่สุดประเทศหนึ่ง แต่เมื่อพิจารณาจากเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการยอมรับความสัมพันธ์ของคนเพศเดียวกันตั้งแต่ช่วงเวลาก่อนที่จะมีการประกาศใช้ PACs ซึ่งยินยอมให้คู่รักเพศเดียวกันจดทะเบียนในรูปแบบคู่ชีวิตจนกระทั่งท้ายที่สุดประเทศฝรั่งเศสยินยอมให้คู่รักเพศเดียวกันสมรสกันได้ตามกฎหมาย ก็จะทำให้เห็นว่าฐานคิดเกี่ยวกับเรื่องครอบครัวในความหมายของศาลก็อยู่ในกรอบของความสัมพันธ์แบบคู่รักต่างเพศ (Heterosexuality) ถึงแม้ว่าตัวประเทศฝรั่งเศสเองนั้นจะได้ขจัดอำนาจของศาสนจักรออกจากรัฐอย่างสิ้นเชิงไปแล้ว

ต่อมามีการประกาศใช้ PACs ซึ่งเป็นรูปแบบการจดทะเบียนแบบคู่ชีวิตซึ่งยินยอมให้คู่รักสามารถจดทะเบียนเพื่อให้เกิดความผูกพันในทางกฎหมายต่อกันได้โดยไม่พิจารณาเพศของผู้ที่จดทะเบียนร่วมกัน แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายฉบับดังกล่าวก็ยังจำกัดสิทธิบางประการและจากมุมมองของศาลที่มีต่อประเด็นเรื่องการรับบุตรบุญธรรมของคู่ชีวิตซึ่งจากคดีของ Gas และ

Dubois v. France ซึ่งเป็นเรื่องการขอรับบุตรบุญธรรมร่วมเพื่อให้เกิดสิทธิในการดูแลร่วมกันนั้นคำตัดสินของศาลก็ยังสะท้อนให้เห็นว่า แท้ที่จริงแล้วครอบครัวของคนรักเพศเดียวกันแม้ว่าจะมีกฎหมายรับรองสถานะของพวกเขาแล้ว ก็ยังเป็นครอบครัวที่ขาดพร่องและไม่สมบูรณ์ ซึ่งไม่ก่อให้เกิดประโยชน์เต็มที่กับเด็กที่จะเข้ามาเป็นบุตรบุญธรรม

ในท้ายที่สุดเมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายที่ยินยอมให้คนรักเพศเดียวกันสามารถสมรสกันได้อย่างสมบูรณ์ซึ่งจะก่อให้เกิดสิทธิในทางกฎหมายที่เท่าเทียมกันทุกประการกับคู่สมรสที่เป็นคู่รักต่างเพศซึ่งได้ทำการสมรสกัน แต่ภายใต้กฎหมายดังกล่าวก็ได้ก่อให้เกิดข้อขัดแย้งกันขึ้นอย่างคาดไม่ถึง โดยประเด็นที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งถูกหยิบยกขึ้นมาในการต่อต้านกฎหมายฉบับดังกล่าวนั้น คือการรับบุตรบุญธรรมซึ่งกฎหมายดังกล่าวนี้จะทำให้คู่รักเพศเดียวกันซึ่งไม่สามารถจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมร่วมกันหากอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์แบบ PACs รับบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ประเด็นดังกล่าวชี้ชวนให้เห็นได้ว่า หากพูดถึงสิ่งที่เรียกว่าการสมรสเราอาจไม่สามารถที่จะคิดแต่เพียงว่าเป็นเรื่องของบุคคลสองคนที่สังคมจะต้องทำความเข้าใจ แต่อาจหมายถึงประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตามมาหลังจากที่สามารถทำการสมรสกันได้ ซึ่งในกรณีดังกล่าวประเทศฝรั่งเศสอาจเป็นบทเรียนที่น่าสนใจสำหรับเหตุการณ์ดังกล่าว และยังทำให้เห็นว่าหนทางในการเข้าสู่ความเสมอภาคระหว่างเพศบนรากฐานของความเข้าใจยังเป็นหนทางที่ยังคงยาวไกล ๕

บรรณานุกรม

- Borrillo Danail, “Who is Breaking with Tradition? The Legal Recognition of Same-Sex Partnership in France Question of Modernity”, *Yale Journal and Feminist* : 2005, p. 89-97.
- Claudina Richards “ The Legal Recognition of Same-sex Couples: The French Perspective”, *International & Comparative Law Quarterly* : 2002, p. 305-324.
- Sarah K. Mazzochi The Great “Debate: Lessons to Be Learned from An International

Comparative Analysis on Same-sex Marriage”, *Roger Williams University Law Review* : Fall 2010, p. 577-607

ข้อมูลออนไลน์

- “Anti-Gay Marriage Rally Keeps Debate Alive in France”, [Online]. Available www.channel4.com/news/anti-gay-marriage-rally-keeps-debate-alive-in-france (22 July 2013)
- Burrell Romain, “How will France be Recociled after This Nasty War over Gay Marriage?”, [Online]. Available www.guardian.co.uk/commentisfree/2013/apr/25/gay-marriage-france (22 July 2013)
- “Poll Shows 63 Percent of French Back Gay Marriage”, [Online]. Available www.reuters.com/article/2013/01/26/us-france-marriage-poll-idUSBRE90P0HL20130126 (23 July 2013)
- “Same-sex Marriage: French Parliament Approves New Law”, [Online] Available www.bbc.co.uk/news/world-europe-22261494 (22 July 2013)
- “Understanding Franc’s Marriage Battle”, [Online] Available www.usnews.com/opinion/blogs/world-report/2013/07/09/frances-politicization-of-gay-marriage-and-gay-adoption (22 July 2013)
- “The Heart of The Matter”, [Online] Available www.lamanifpourtous.fr/en/why/the-heart-of-the-matter (23 July 2013)
- “Keep Up Battle against Same-sex Marriage , Urges Catholic Leader”, [Online] Available www.catholicherald.co.uk/news/2013/06/10/french-catholic-leader-calls-for-continued-opposition-to-same-sex-marriage/ (22 July 2013)